Poczta opłacona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3.

Nr. Wilno, dnia 19 grudnia 1929 roku. 200.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

---ooooOO§OOoooo---

--§--

I.ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

W i z y t a p r z e d s t a w i c i e l a L i g i N a r o d ó w w K o w n i e .

Jak podaje "Lietuvos Zinios" w Nr.287, do Kowna przybył p.Alfrede de Vasconsellos, przewodniczący podkomisji do badania komunikacji litewsko-polskiej przy Lidze Narodów oraz wice-przewodniczący komisji tranzytowej i komunikacyjnej Ligi Narodów. P.Vasconsellos jest Portugalczykiem, stale mieszka w Lisbonie. W 1912 r. był w swym kraju premjerem, obecnie reprezentuje Portugalję w Lidze Narodów. Jest to pierwsza oficjalna wizyta p.Vasconsellos w krajach bałtyckich.

Współpracownik "Lietuvos Żinios" zwrócił się do p.Vasconsello z pytaniem o stanie kwestji polsko-litewskiej w komisji tranzytowej, na co otrzymał odpowiedź: "Nasza podkomisja, składająca się z pięciu członków, studjuje kwestję przeszkód w komunikacji polsko - litewskiej. Kwestja ta znajduje się obecnie w stadjum wstępnych badań. Nie przyjęto jeszcze żadnych rezolucyj i uchwał. W marcu odbędzie się posiedzenie komisji tranzytowej i komunikacyjnej w Lidze Narodów, nie mogę jednakże powiedzieć, czy będzie tam poruszona kwestja komunikacji między Polską a Litwą, gdyż porządek dzienny nie jest jeszcze ustalony ani ostatecznie ani nawet prowizorycznie. W roku bieżącym komisji tej będzie przewodniczył p.Zeliger, Niemiec. Wice-przewodniczącym jestem ja. Do Kowna przyjechałem z Lizbony przez Berlin i Królewiec. Obecnie jadę do Genewy, powrócę stamtąd do domu, w marcu zaś znów pojadę do Genewy na posiedzenie komisji. Cztery dni, spędzone w Litwie, sprawiły przyjemne wrażenie. Muszę zauważyć, że nasze narody są w jednym wieku. Zaczęły państwowo egzystować w XII stuleciu."

P. de Vasconsellos żałował, że nie może udzielić więcej wiadomości o zadaniach swej podróży, gdyż naogół przedstawiciele Ligi Narodów nie są upoważnieni do udzielania wywiadów o swych misjach. W kowieńskich kołach dyplomatycznych przypuszczają jednak, że p. de Vasconsellos przybył w celu poinformowania rządu litewskiego o poglądach komisji tranzytowej na komunikację między Polską a Litwą.-

P o g ł o s k i o o d w o ł a n i u p r z e d s t a w i c i e - l a S o w i e t ó w w L i t w i e . Sowiecki przedstawiciel w Litwie Antonow-Owsiejenko w krótkim czasie wyjedzie do Moskwy i do Litwy już nie powróci. Zostanie on zamianowany posłem w Polsce zamiast Bogomołowa, który, jak wiadomo, jest zamianowany radcą ambasady sowieckiej w Anglji. Obowiązki posła sowieckiego w Litwie wykonywauje radca poselstwa Rabinowicz.-

Z e r w a n i e r o k o w a ń z e s z w e d z k i m t r u s t e m z a p a ł c z a n y m . Rokowania między Litwą a szwedzkim trustem zapałczanym w tych dniach zostało ostatecznie zerwane. Przedstawiciele trustu wyjechali już z Litwy. Rokowania zostały zerwane jakoby z powodu tego, że nie można było przyjść do porozumienia co do wysokości opłaty akcyzowej. Pomimo zerwania rokowań istnieje jednak nadzieja, iż mogą one być wznowione. O ile do wznowienia rokowań nie dojdzie, rząd opracuje nową ustawę o monopolu zapałczanym.-

P r z y b y c i e s o w i e c k i e g o p r z e d s t a w i c i e - l a h a n d l o w e g o d o K o w n a . Do Kowna przyjechał nowozamianowany sowiecki przedstawiciel handlowy Angarskij. Przejął on obowiązki od dawnego przedstawiciela sowieckiego Gałanina. Po przekazaniu swych obowiązków Gałanin wyjechał do Moskwy, gdzie objął odpowiedzialne stanowisko w komisarjacie spraw zagranicznych.-

III.ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

Odpowiedź urzędówki na artykuł "Rytasa" o konkordacie.

"Lietuvos Aidas" Nr.288 z dn.17.XII.r.b.Art.p.t."Rytas" w sprawie konkordatu". Streszczenie:

Na nasz artykuł z dnia 12-go b.m. "Rytas" odpowiedział artykułem z 14 b.m. Oprócz tego zamieścił artykuł pewnego wyższego duchownego o konkordacie, jako układzie bilateralnym i jako ustawie państwowej. Ze zdaniem tem zupełnie się zgadzamy. Wzbudza w nas jedynie wątpliwości jego zdanie o korzystaniu z ustawy. Teoretycznie każdy ma prawo korzystać z ustawy, lecz nie każdy umie. Stąd właśnie powstaje potrzeba interpretowania ustawy, co też autorytet kościelny z "Rytasa" przyznaje i akcentuje.

Inaczej zapatrujemy się na oświadczenie "Rytasa" o prawach przemawiania w sprawie konkordatu, przy pomocy którego chce on obalić nasze argumenty ze strony formalnej, a nie rzeczowej. Postaramy się na nie odpowiedzieć. "Lietuvos Aidas" nie jest oficjalnym organem ani nuncjusza ani naszego rządu. Jeżeli zamieszcza ono niekiedy na swych szpaltach rzeczy oficjalne, to robi te w imieniu nie swojem, lecz w imieniu instytucyj oficjalnych, które te rzeczy ogłaszają. A że wyjaśniać konkordat może nie każdy, kto chce, lecz tylko Stolica Apostolska i rząd państwa, podkreśla to sam "Rytas". Wysunęliśmy to i my w naszym artykule. Wskazaliśmy w nim, że chcąc uniknąć nieporozumień między przychylnym dla katolików rządem, a kościołem, należy, aby konkordat interpretowali jedynie przedstawiciele Stolicy Apostolskiej i rządu litewskiego. Nie wystarczy tego, że każdy ma prawo korzystać z ustawy, należy jeszcze umieć z niej korzystać. Gdyby każdy mógł interpretować ustawy, doszlibyśmy do absurdu. Np. art.25 konkordatu głosi, że państwo pozwala organizować się i działać towarzystwom, jako członkom Akcji Katolickiej, którzy dążą przedewszystkiem do celów religijnych i są w kompetencji biskupa. Jak wiemy, akcja katolicka nazywa się u nas Centrum Akcji Katolickiej. Nasz rząd, chociaż wie, że C.A.K. jest przedewszystkiem polityczne, a potem dopiero religijne, daje jednak zupełną swobodę działania. Zaledwie jednak rząd ukarze za przestępstwo polityczne jakiegoś z członków tego towarzystwa, natychmiast C.A.K., jakgdyby w Litwie w kościołach harcowali kozacy i masakrowali wiernych. Czy może rząd pozwolić na taką interpretację i czy nie ma prawa zwrócić na to uwagę nuncjusza rzymskiego?

Na zakończenie chcemy zauważyć, że niedużo pomogą formalne wyjaśnienia, iż nuncjusz apostolski nie może mieć wpływu na litewskich biskupów. Papież jest najwyższym władcą Kościoła katolickiego, a nuncjusz jego posłem pełnomocnym, który przestrzega, aby w Kościele tym był porządek.-

"Lietuvos Aidas" o przewrocie grudniowym i o sejmie.

"Lietuvos Aidas" Nr.288 z dn.17.XII.r.b.Art.p.t."17 grudnia". Streszczenie:

O dniu 17 grudnia różnie i rozmaicie sądzono. My mamy jednak o nim swe zdanie, które się nie zmieniło. Już trzeci rok upływa od tego wstrząsu, który naród nasz dobrze rozumie i ocenia. Przewrót dowiódł, że ustrój polityczny, oparty na parlamencie, nie był zdrowy, silny i trwały. Sądzimy, że państwo nie może być przyrównane do spółki akcyjnej, od której akcjonarjusze oczekują tylko dywi-

dendy, a w okresie, kiedy rządziły partje, państwo naprawdę przypominało spółkę akcyjną. My chcemy, aby państwo stworzyło warunki dla rozwoju duchowego narodu. Dziedzina to bardzo obszerna i wymagająca wiele pracy. Jedynie państwo o ideałach altruistycznych może wzbogacić naród w tym kierunku.

Przewrót 17-go grudnia nie stworzył nowego ustroju, nie wytknął nawet, jaki ten ustrój powinien być, w celu zapobiegnięcia ewentualności podobnych przewrotów. Prezydentowi Smetonie wręczono ster państwa bez żadnych warunków, jedynie z nadzieją, że znajdzie on drogę stabilizacji politycznej naszego kraju. Zmieniona pod kierownictwem prezydenta nowa konstytucja nie neguje idei przedstawicielstwa narodu, przewiduje jedynie, że powinno ono na przyszłość więcej się zająć pracą pozytywną, a mniej - obalaniem rządu, a jednocześnie autorytetu i ideału państwa. Bez względu na to zapatrywanie na zasadę sejmu, musimy się zgodzić, że jest on bardzo ważną trybuną publiczną, która powstające nieufności polityczne rozprasza i nadaje całemu krajowi jednolite usposobienie polityczne. Pod tym względem nie jesteśmy ślepymi przeciwnikami parlamentu. Mamy nadzieję, że z biegiem czasu przyjdzie utworzenie przedstawicielstwa narodu. Wszelako społeczeństwo i rząd powinni być bardzo ostrożni i ten ważny krok uskutecznić w najodpowiedniejszej chwili, gdyż przyśpieszenie, naszem zdaniem, byłoby niebezpieczniejsze, niż opóźnienie.-

Odczyt o kryzysie litewskiej "Pogoni".

Dnia 15-go grudnia r.b. odbył się w Kownie odczyt znanego działacza społecznego Iłgunasa, poświęcony badaniom powstania godła państwa litewskiego - "Pogoni". Po streszczeniu genezy litewskiej "Pogoni", prelegent oświadczył, że w Litwie poraz pierwszy "Pogoń" jako godło państwowe zostało użyte za czasów Witolda. Witold kazał na pieniądzach wybijać ją, jeździec był przytem twarzą skierowany na wschód i rękę miał uzbrojoną w miecz i wzniesioną do góry. Na tarczy jeźdźca nie było obecnego sześcioramiennego krzyża, którego ani Witold, ani późniejsi władcy Litwy, nie używali. Witold obok "Pogoni" używał jeszcze, jako znaku państwowego, słupów Gedymina. Symbolem Pogoni Witolda było dążenie Litwy do potęgi i wielkości. Pogoń litewska została świadomie wypaczona przez Jagiełłę. Jagiełło pod wpływem Jadwigi rozpowszechnił w Polsce używanie krzyża sześcioramiennego, używanego wówczas na Węgrzech. Krzyż ten trafił później do godła państwowego Litwy, jako symbol nawrotu narodu litewskiego na wiarę katolicką. Pozatem Jagiełło, ustanawiając wspólne godło państwowe Polski i Litwy, kazał na pieczęciach wyrzynać obok Orła Białego -Pogoń litewską, przytem jeździec był twarzą zwrócony na zachód w kierunku Rzymu i Niemiec. Pogoń pozatem utraciła swe pierwotne symboliczne znaczenie. Jeździec Jagiełły ma już na celu zgniecenie Niemiec, wroga Polski. Po śmierci Jagiełły Pogoń litewska ulega dalszym przeobrażeniom. Przedewszystkiem na tarczy zaczęto rysować sześcioramienny krzyż, najzupełnie obcy starożytnej Litwie. Zaczęto później fantastycznie przyozdabiać konia i jeźdźca. Ogon konia np. na końcu rozchodzący się na trzy części, przybrał specjalną symboliczność, której nie miał za czasów Witolda. Zdaniem p.Iłgunasa - należy podkreślić znamienny fakt, że władcy późniejszej Litwy, królowie polscy, więcej czcili godło litewskie niż czci je obecna Litwa. Królowie polscy, jako Wielcy Książęta Litwy, używali osobnej pieczęci, na której był wycięty jeździec Witoldowy bez sześcioramiennego krzyża, bez fantastycznych ozdób, jedynie zwrócony nie na wschód, a na zachód. Dzisiaj przez nieznajomość rzeczy na piersi Witolda rysuje się sześcioramienny krzyż - znak, którego Witold nigdy nie używał i który, jako obcy dla niego był wielce niemiły. Tak się więc złożyło, że niepodległa Litwa już przeszło dziesięć lat używa godła państwowego, które może oznaczać unję Litwy z Polską. Obecnie specjalna komisja ma zbadać zagadnienie obecnego godła Litwy - "Pogoni".-

[illegible]

demy, a w okresie, kiedy [illegible]

[illegible]

Pod tym względem nie [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

P r z e r w a w p r a c a c h k o n f e r e n c j i b i s k u p ó w . Konferencja biskupów, która przy udziale nuncjusza papieskiego Bartoloni'ego trwała trzy dni, została przerwana 14 b.m. i będzie wznowiona w początkach stycznia 1930 roku. W związku z zamknięciem szkół chrześćjańsko-demokratycznych, nastrój na konferencji nie był przychylny rządowi. Konferencja ogłosiła komunikat treści następującej: "W dniu 1-go października biskupi litewscy zwrócili się do rządu z memorandum, zawierającem szereg zagadnień dotyczących spraw kościoła katolickiego na Litwie. Między innemi, memorandum poruszyło kwestję wydziału teologicznego uniwersytetu kowieńskiego, kwestję seminarjum duchownego, katolickich szkół i organizacyj oraz sprawę stosunku prasy do przedstawicieli Kościoła. Memorandum przypomina, że Ministerstwo Oświaty poczęło nieodpowiednio się ustosunkowywać do szkół katolickich. Wobec tego, konferencja postanowiła poraz drugi zwrócić się w tych sprawach do prezydenta państwa. Nowe memorandum da dokładny obraz wytworzonej sytuacji. Prócz tego postanowiono wydać odezwę do wiernych, omawiającą wyżej wymienione sprawy.-

Do ko ła no mi na cji ~~Xxaxkxixxaxgxi~~ V o l d e m a r a s a . Voldemaras w ostatnich czasach kilkakrotnie wpraszał się na audjencję do prezydenta państwa, szukając prawdopodobnie środków do załagodzenia istniejącego obecnie między nimi antagonizmu. Smetona początkowo na zabiegi Voldemarasa nie odpowiadał, pod wpływem jednak pośrednictwa pewnych działaczy politycznych dał odpowiedź, iż wyraża zgodę na prośbę Voldemarasa pod warunkiem, że ten ostatni zgodzi się na poddanie się jego dyrektywom. W tym wypadku Voldemaras otrzymałby nominację na stanowisko dyrektora banku emisyjnego.- /Wiadomość PAT-a/.-

T r z e c i a r o c z n i c a p r z e w r o t u g r u d n i o w e g o . W dniu 17 grudnia upłynęła trzecia rocznica przewrotu na Litwie. W związku z tem prezydent Smetona wygłosił w kasynie oficerskiem Ramowe sprawozdanie z prac rządu w ciągu ubiegłego trzechlecia.-

R o z r z u c e n i a u l o t e k k o m u n i s t y c z n y c h. W nocy 17-go grudnia komuniści rozrzucili w niektórych dzielnicach Kowna proklamacje oraz wywiesili w Aleksocie czerwony sztandar, wzywający ludność do akcji przeciwko obecnemu rządowi.-

N o w a f a b r y k a t y t o n i u . W dniach najbliższych ma powstać w Kownie nowa fabryka tytoniu pod nazwą "Dukat".-

B i l a n s h a n d l u z a g r a n i c z n e g o L i t w y w l i s t o p a d z i e r.b. Eksport litewski w listopadzie wyniósł 37,8 milj.lt., import - 30,2 milj.lt. Eksport więc przewyższa import o 7,6 milj.lt. W zestawieniu z wywozem w listopadzie 1928 r., wywóz zwiększył się o 12,8 milj.lt. Wzmógł się wywóz bydła i produktów mlecznych. Nadto znacznie się zwiększył wywóz półfabrykatów. W ciągu 11 miesięcy r.b. wywóz wyniósł 302,8 milj.lt. W 1928 r. w tym samym czasie wywieziono na sumę 233,6 milj.lt. Wywó więc w roku bieżącym wzrósł o 69,2 milj.lt., W tym samym okresie wyniósł 283 milj.lt. W 1928 r. w ciągu tego samego okresu wywieziono na sumę 271,6 milj.lt. W ten sposób w porównaniu z rokiem ubiegłym, wwóz tegoroczny zwiększył się o 11,4 milj.lt. Wraz z aktywnym bilansem handlu zagranicznego fundusz waluty zagranicznej w Banku Litewskim wzrósł od 1-go listopada do 1-go grudnia o 74 milj.lt.-

R u c h ~~w~~ w p o r c i e K ł a j p e d z k i m w l i s t o p a d z i e r. b . W listopadzie r.b. do portu Kłajpedzkiego zawinęło 77 okrętów, odpłynęło 76- Ilość wywiezionych towarów wynosi 37.924 ton. o wartości 9.740.000 lt., wwiezionych zaś - 25.523 ton. o wartości 7.999.382 lt. Wwieziono przeważnie:węgiel, naftę, benzynę, żelazo, sól i t.d.: wywieziono:celulozę, półfabrykaty drzewne, słupy telegraficzne, nasiona forniry, papier i t.d.Okręty przywiozły 45 podróżnych, wywiozły - 40.-